

Evangelje – Božje ili ljudsko djelo?

Alfred SCHNEIDER

Pišući Solunjanima sv. Pavao se raduje što njegovi vjernici prepoznaju u ruhu ljudskih riječi Božji govor: »Bez prestanka zahvaljujemo Bogu što, kad od nas primiste riječ poruke Božje, primili ste je ne kao ljudsku, nego, kakva uistinu jest, kao riječ Božju« (usp. 1 Sol 2,13). Sv. pismo je Božja riječ. To je temeljna vjerska istina i crvena nit vjere. U njoj su Stari i Novi zavjet jedno. Djelo spasa počelo je onog časa kad je Bog progovorio čovjeku, pokrenuo s njime razgovor i sklopio prijateljstvo.

Sv. pismo nije samo Božja nego i ljudska riječ. Pisali su je ljudi po nalogu Božjem. Ima sve značajke ljudskog djela. Pisci svetih knjiga nisu tek oruđe u Božjim rukama, nego autori, stvaraoci u pravom smislu riječi. Svaki od njih unosi u svoje djelo sama sebe, svoje sposobnosti i slabosti, svoju okolinu i vrijeme, duhovne i tjelesne pretke. Sve se to može u knjigama Svetog pisma prepoznati i na njima proučavati. Bogatstvo im ne daje samo božanski, nego i ljudski izvor. Struja božanskog i struja ljudskog obilja slijevaju se u jedno. U Bibliji kuca ljudsko srce sa svojim uzdasima i težnjama, bogatstvom mašte, sjajem uma, s dobrotom i zanosom, s tjeskobom i nadom mnogih pisaca i njihovih suvremenika. Sveto pismo nas spašava jer je Božja riječ, a u isto nas vrijeme hrani i obogaćuje jer je izvorno, ljudskom krvlju natopljeno djelo. Čitavo je Božje i čitavo ljudsko. Jedno se od drugoga ne može odijeliti. Na neizreciv su način jedno kao što je u Isusu nepomiješano i nedjeljivo spojena božanska narav s ljudskom.

To vrijedi za čitavo Sv. pismo, za Stari i za Novi zavjet. Novozavjetne knjige, osobito evangelja, zorno tumače jedinstvo božanskog i ljudskog elementa, pa ćemo se ovdje baviti samo njima. Kad kažemo »Evangelje« mislimo dvoje: radosnu vijest i literarno djelo. Radosna je vijest okosnica Novog zavjeta pa se i on čitav naziva Evangeljem. Četiri prve knjige Novoga zavjeta literarna su djela koja nose ime Mateja, Marka, Luke i Ivana a opisuju Isusov zemaljski život, njegovu smrt i uskrsnuće. Evangelje je i kao Radosna vijest i kao literarno djelo put do Isusa Krista, u njemu je on nazočan i dohvatljiv.

1. Pitanja i odgovori

Za Isusa se oduvijek zanimaju i oni koji vjeruju njegovoj riječi, ali i oni koji ga promatraju sa strane, možda s nepovjerenjem. Četiri su evangelja predmet opsežnog znanstvenog istraživanja tijekom posljednjih sto godina. Evangelja su jedini iscrpni povijesni izvori o Isusu. Nekršćanski iz-

vori, npr., od Židova Josipa Flavija, Rimljana Tacita, Suetonija i Plinija mlađeg nemaju za nas veliku vrijednost jer spominju Isusa tek usput. Najstariji su kršćanski pismeni izvori spisi apostola Pavla. On Isusa nije osobno poznao. U svojim poslanicama navodi stare vjeroispovijesti i pjesme koje su kružile kršćanskim zajednicama, npr. himne u Fil 2,6; Kol 1,15. Pavao veli da je Isus proživio ljudski vijek, da je od potomstva Abrahama, iz kuće Davidove, da je bio ubijen i uskrsnuo. Ne zanimaju ga pojedivosti Isusove povijesti, nego događaj spasa u njegovoj smrti i uskrsnuću.

Četiri evanđelja opširno opisuju Isusov zemaljski život. Zaslužuju povjerenje jer su pisana između godine 70. i 90. kad su još živjeli Isusovi svjedoci. Evanđelja su izvori svoje vrste. Nisu ni kronike ni životopisi, ne prikazuju Isusa kao znanstvene studije, nego onako kako ga je iza njegova uskrsnuća i uzašašća očima vjere gledala prva kršćanska zajednica. Nije im namjera opisati budućim naraštajima što se nekad zbilo, nego navijestiti spas i pozvati na obraćenje. Tvrde da je Isus iz Nazareta Mesija, Gospodin, Sin Božji. Sve što o njemu kažu u službi je tog navještaja. Evanđelja nisu epovi ni maštovite meditacije. Njihovi pisci brižno paze da ostanu na pouzdanom tlu povijesne istine. »Sve sam od početka pomno ispita...«, veli sv. Luka u uvodu svoga evanđelja. A Ivan veli na početku svoje prve poslanice: »Što smo čuli, što smo vidjeli očima svojim, što razmotrimo i ruke naše opipaše... svjedočimo« (1 Iv 1,1 sl). Evanđelja su svjedočanstvo povijesti i ujedno navještaj vjere.

Novija biblijska istraživanja pokrenuta su pitanjem: je li slika Isusa Krista u evanđeljima pouzdana, kako je treba shvatiti, kako tumačiti? Pitanje je opravdano jer se na prvi pogled vidi da ta slika nije u svakom evanđelju posve ista. Ako su evanđelja pisali ljudi, mogu se ona istraživati po načelima i sredstvima povijesne i literarne kritike. Tek što se u prošlom stoljeću razvila povijesna znanost, oborili su se istraživači na naša evanđelja. Bili su to većinom protestanti nošeni nepovjerenjem prema tradicionalnom crkvenom naučavanju. Htjeli su otkriti Isusa onakvog kakav je stvarno hodao zemljom ne onakvog kakvim ga prikazuje Crkva. Pa što su otkrili? Iznenađenje je bilo veliko. Tražili su Isusa a otkrili su Crkvu. Htjeli su Isusov izvorni povijesni lik, no svaki je od njih nacrtao samo plod svoje mašte. Jedan je drugoga pobijao i na kraju pokopao. Posljednji u tom nizu, Rudolf Bultmann, oštroumno je u evanđeljima otkrio slojeve. Evanđelje, veli on, nije u prvom redu povijest Isusa Krista, nego svjedočanstvo vjere prve Crkve, Isus gledan njezinim očima. Ovo su otkriće prihvatili i katolički teolozi, ali su ga dopunili i ispravili. Bultmann je tvrdio da je stvaralačka snaga prakršćanske vjere do te mjere promijenila Isusov lik te danas ne znamo kako je on stvarno izgledao, što je radio. To nam uostalom, veli Bultmann, nije ni potrebno jer nas ne spašava povijesni podatak o Isusu nego vjera u njega. S time bismo se rado složili, ali

tvrdimo da je nemoguće vjerovati u Isusa ako o njemu ne znamo ništa drugo osim da je postojao, kao što je naučavao Bultmann. Vjera se mora nečim hraniti. Pomalo su i protestantski stručnjaci, Bultmannovi učenici, napustili skepticizam svoga učitelja i vratili se povjerenju u povijesnu istinu evanđeoskih izvještaja. Evanđelja nam doista govore istinu o Isusu.

Pitanja su međutim ostala. Ako evanđelja nisu fotografije Isusova života, nego svjedočanstva vjere u Isusa, onda ipak smijemo pitati: da li je Krist gledan očima vjere doista identičan s povijesnim Isusom koji je prije dva tisućljeća hodao Palestinom? Želimo susresti Isusa onakva kakav je stvarno živio. Njegovi su prvi oduševljeni sljedbenici mogli svojim tumačenjem ipak unijeti štošta subjektivnoga u njegov lik, možda su ga i nehotice prekrojili prema svojim željama i potrebama. Isus je u evanđeljima sav obasjan sjajem uskrsnog jutra. Je li on doista bio takav za vrijeme svoga zemaljskog života?

Katolička teologija ima odgovor na ta pitanja: evanđelisti su pisali pod vodstvom Duha Svetoga i on jamči njihovu istinitost. Taj odgovor ne rješava sva pitanja. Duh Sveti se služio piscima ali je on svoju istinu na neki način njima i izručio. Dopustio je da oni dadnu svoj osobni pečat svetim knjigama. Zašto je tako postupio i što je time htio postići? Kako je istina o Isusu mogla nepatvorena ući u tekst evanđelja kroz guštik ljudskih shvaćanja? Kojim putem mi otkrivamo Isusa u evanđeljima? Pregršt pitanja kojima se treba otvoreno i pošteno pozabaviti. Tražeći odgovor, otkrit ćemo najveće čudo u povijesti literature: božansku pustolovinu koju zovemo *postanak evanđelja*. U čemu se ona sastoji?

2. *Postanak evanđelja*

Polazimo od nepobitne činjenice: evanđelja nisu pisana neposredno iza Duhova, nego nekoliko desetljeća kasnije. Zašto apostoli nisu odmah sjeli i brižno zabilježili sve pojedinosti Isusova života. Da su tako postupili, imali bismo danas potpuniju sliku o Isusu. Ovako su nam ostali fragmenti, niz slika, mozaik. Što su učinili Isusovi učenici? Razišli su se nakon Pedesetnice svijetom, propovijedali su, osnivali crkve, hvatali ljude i narode u svoju mrežu, svjedočili za Isusa riječju, djelom, životom i krvlju. Literarne ih i povjesničke brige nisu zaokupljale. Ništa nisu pisali nego samo govorili. Od početka su doduše u njihovim zajednicama postojale zbirke kratkih bilježaka o Isusovim riječima i djelima, pronosile su se od ruke do ruke, ali to su bile iskrice za hranu vjernicima a ne zaokruženi prikazi Učiteljeva života. Ne znamo točno ni kako su te zbirke izgledale. Znamo da nisu bili cjeloviti prikazi. Na to će još trebati čekati.

Na tom uzbudljivom putovanju štošta se zaboravilo, obrisi Isusova života nisu više oštri. Evanđelist Ivan veli da ni sav svijet ne bi mogao obuh-

vatiti knjigâ kad bi se zapisalo sve što je Isus činio. A kad tamo, sačuvalo se toliko koliko stane na stotinjak stranica, u malu knjižicu. Šteta! Svašta bi nas zanimalo, rado bismo znali sve pojedinosti o Isusu, njegov vanjski izgled, redosljed njegovih koraka, a iznad svega doslovan tekst njegovih govora. Prvim učenicima očito do svega toga nije uopće bilo stalo. Nigdje ni traga pokušaju da zabilježe i sačuvaju sve te pojedinosti. Do čega je njima bilo stalo?

Stalo im je bilo jedino do toga da Isus i dalje živi i to ne na papiru nego u ljudskim srcima. Zato su ga upisivali u srca ne tintom nego Duhom Svetim (usp 2 Kor 3,3). Snagom toga Duha mijenjali su ljude, osvajali ih za Isusa. Za pisanu se ostavštinu nisu, bar u prvom redu, brinuli. Možda ih je prvih godina vodilo uvjerenje da će se Isus slavno pojaviti još za njihova života. U tom slučaju dakako nikakve pisane uspomene o njemu ne bi bile potrebne. Ubrzo su međutim uvidjeli da on neće tako brzo doći, mnogi će se naraštaji prije toga na zemlji obredati. A apostoli i dalje uporno upisuju Isusovu sliku na živo platno ljudskih srdaca, a za drugo se ne brinu.

Što se događalo s Isusovom slikom ucrtanom u ljudska srca? Pravo čudo: rasla je! Pomalo se otkrivala sva istina o njemu, rješavala su se mnoga pitanja koja je on iza sebe ostavio. Isus je za svoje suvremenike bio tajna pa i zagonetka. Sve što je činio, nadilazilo je njihova shvaćanja, razapinjalo njihova očekivanja. Ni poslije Duhova nije on pristajao ni u kakve okvire. Od svega je veći, sve nadilazi. Dok su obnavljali uspomene, u ušima im je zvonila njegova riječ: »Više ćeš od toga vidjeti« (v. Iv 2,50). Ovo »više« kao da nema kraja. Gdje će stati? Dolaskom Duha Svetoga apostolima su se otvorile oči. Ugledali su Isusa u novom svjetlu. Otpala su zemaljska pitanja i nadanja poput onoga na dan uzašašća: »Hoćeš li sada obnoviti Izraelu kraljevstvo?« (v. Dj 1,6). Shvatili su da je čitav život Isusov bio nošen neodoljivom logikom Božje volje koja sve vodi prema cilju, prepoznali su u njemu spas za sve ljude, a ne tek za šačicu Izraelaca. To shvaćanje bilo je međutim zgusnuto u jednoj točki i zbog toga neizrecivo kao što je neizreciva intuicija božanskih tajni. Koji su sve dometi te spoznaje, što će Isus još reći narodima i kulturama, vremenima i prostorima, kako će oni naći mjesta u tom čovjeku pojedincu a opet neizmjereno većem od svih ostalih pojedinaca, to su tek morali otkriti. Trebalo je pronaći Isusovu tajnu, smisao njegova života, vezu njegove povijesti sa svim ostalim povijestima, vezu Novoga zavjeta sa Starim i još mnogo toga. Sve im to nije bilo otprvê jasno, još nije bilo pojmova kojima će to izraziti. A pojmovi će svakako biti potrebni da bi Evanđelje mogli pronijeti kroz vrijeme i prostor. Doista, Isusa je tek trebalo otkriti. Otkrivat će ga poslije Pedesetnice tijekom nekoliko desetljeća. Tek će tada sjesti i napisati evanđelja. Učinak je tog uzbudljivog razdoblja dostojan njihova truda: objavljen im je, ako se tako može kazati, potpuni Isus.

Tko je taj potpuni Isus? Što on obuhvaća, što spada na nj? Spada troje. Prvo *povijesna osoba Isusa iz Nazareta*. Isus nije mit, nije ideja ili program, nego povijest, život kome se zna početak, uspon i svršetak. Odigrao se pred očima svjedoka. Oni su stoga neprestano ponavljali: »Nismo vam navijestili izmudrene priče, nego smo očevici njegova veličanstva« (usp. 2 Petr 1,16). Sv. Luka donosi »izvješće o događajima koji se ispuniše među nama kako nam to predadoše oni koji od početka bijahu očevici i sluge Riječi...« (Lk 1,1-3). Djela apostolska navode riječi apostola Petra: »Vi znate što se događalo po svoj Judeji... nakon krštenja koje je propovijedao Ivan, kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim... Mi smo svjedoci svega što on učini u zemlji Judejskoj i Jeruzalemu« (Dj 10.37-43). Povijest je to opipljiva, vidljiva i krvavo stvarna.

Druge crta Isusova cjelovita lika je *smisao njegova života, tajna njegova srca*, ono što se ne vidi očima nego svjetlom Duha Svetoga. Smisao je Isusova života predanje Ocu za nas. Krist je, kao što kaže vjerovanje, nama u svemu jednak osim u grijehu. Ipak je posve drukčiji od nas. Slobodan je, bezgranično otvoren, ničim opterećen, svima na raspolaganje. Isus je čovjek za druge kao što nitko prije njega nije bio niti će itko ikada biti. U njemu ima mjesta za sve ljude, on ih sve u sebi ujedinjuje. Isus je jedan među mnogom braćom (usp. Heb 2,14), čovjek pojedinac a u isto vrijeme univerzalan čovjek u kome su svi ljudi neizrecivo prisutni. To je njegova tajna. Učenici su je pomalo otkrivali gledajući u čudu kako se na njihovu riječ otvaraju ljudska srca a narodi ulaze u tajanstveni životni prostor koji se zove Krist. Pavao će tu spoznaju teološki izraziti: »Ako su grijehom jednoga mnogi umrli, mnogo se obilatije na sve razlila milost darovana u jednom čovjeku Isusu Kristu« (Rim 1,15), »kao što neposlušom jednoga čovjeka mnogi postadoše grešnici, tako će i poslušom Jednoga mnogi postati pravednici« (Rim 5,19), »svi ste vi Jedan u Kristu Isusu« (Gal 3,28). Krist je malen u vremenu i prostoru a ujedno veliki čovjek iznad svih vremena i prostora, Glava, Početak, Prvorodenac u kome je sve stvoreno (usp. Kol 1,15 sl.).

Ovo dvoje: događaj Isusove povijesti i nutarnji smisao te povijesti srž je Evandjelja, čitav Isus otkriven u mnogim molitvama i razgovorima, iskustvima i progonima, po silnim djelima izvršenim u njegovo ime. Vjeroispovijest Pracrkve: »umro i uskrsnuo – za nas« – sažima ukratko Isusovu tajnu. Nešto joj, međutim, još manjka: poziv na obraćenje. Gdje se god Isus pojavi, on zove, mijenja ljude, spašava ih. Nitko nije izuzet. Svima je upućen poziv da izađu iz tame u svjetlo, da ostave svoju grešnu prošlost, da se predaju Bogu i žive kao djeca svjetla. Prve su dvije crte Isusova lika veliki indikativ, novost, neizbrisiva stvarnost, treća je veliki kršćanski imperativ, koji nadmašuje sve zahtjeve i pozive što ih ljudi upućuju jedni drugima.

3. *Evangelje – put do povijesnog Isusa*

Duh je Sveti pomalo objavljivao Crkvi dužinu – širinu – visinu – dubinu Isusove tajne (usp. Ef 3,18). Tijekom prvih desetljeća Isus je u njezinim očima bivao sve veći i ljepši. Pošto je ta spoznaja dozrela, sjeli su evanđelisti i napisali svoja djela. Trag je ove božanske pustolovine ostao ucrtan u naša evanđelja. Tri se sloja u njima jasno razlikuju.

1. *Događaj*. Pred očima izabranih svjedoka Isus živi, propovijeda, liječi, tješi, trpi i umire. Očevom silom uskrišen je. Događaji se upisuju u pamćenje, razum i srce svjedokâ.

2. *Riječ*. Nakon Pedesetnice apostoli propovijedaju Isusa, pozivaju na obraćenje, krste u Isusovo ime, osnivaju crkve. U njima se okupljaju Židovi, Grci, Rimljani, ljudi raznih sredina, razni mentaliteti i kulturni krugovi. Crkva im donosi Radosnu vijest i odgovara na njihova pitanja u svjetlu Isusova uskrsnuća. Rađa se evanđelje. Još nije literarno djelo, nego živa riječ. Rađanje se odvija po nekim zakonima. Odnjihala ga nije snaga uma, nego *srce*. Učenici obnavljaju uspomene o Isusu, meditiraju, doživljavaju ga čitavim bićem i sve dublje uranjaju u njega. Prije nego što će se Isus smjestiti u čvrste okvire pisane riječi morao je on postati događaj svojih učenika. U evanđeljima kuca i sad još srce onih koji su ga žarom duše desetljećima otkrivali svijetu i sami sebi. Tekst evanđelja kadar je rađati život jer je sav natopljen životom prvih pionira novozavjetne riječi. – Evanđelje nije djelo zanesenih ili genijalnih pojedinca nego *čitave Pracrkve*. Prvi kršćani su *zajednički* meditirali, tražili i obnavljali uspomene o Isusu, zajednički su primali svjetlo Duha Svetoga. Doživljaj je bio potpun tek kad se podijelio s drugima. Tek je tada urodio plodom. – Sve se to zbivalo *pod nevidljivim vodstvom Duha Svetoga* koji učenike uvodi u svu istinu (v. Iv 16,13) i *pod vidljivim vodstvom očevidaca*, izabranih svjedoka Isusova života i djela. Očevici nisu jedini stvaraoci evanđelja, kao što se dugo mislilo, ali njihova je uloga ipak nenadomjestiva. Oni jamče za istinitost i izvornost onoga što se o Isusu propovijeda. – To zbivanje trajalo je *nekoliko desetljeća*. Svakom rađanju treba vremena. Tome je zakonu podvrgnut i postanak evanđelja.

3. *Pismo*. Evanđelisti skupljaju pismenu i usmenu baštinu o Isusu, te svaki pod svojim vidikom i prema potrebama sredine za koju piše, sastavlja cjelovit izvještaj. Tko su ti evanđelisti? To su pojedinci iz kruga prve Crkve u kojoj je dozrijevala spoznaja Isusa. Dvojica od njih, Marko i Luka, nisu pripadali uskom krugu Isusovih učenika, Matej i Ivan po svojoj prilici nisu sami napisali svoja evanđelja, nego su to učinili neki, nama danas nepoznati, anonimni, članovi njihovih zajednica. Evanđelja ipak s pravom nose ime očevidaca ili njihovih učenika: Matej, Marko, Luka, Ivan jer su oni duhovni oci zajednice u kojoj se evanđelje rađalo.

Tako je, eto, istina o Isusu dobila svoj nepromjenjivi oblik i ušla u tekst evanđelja. Naš put do te istine ide obratnim smjerom. Pred sobom imamo pisana evanđelja. U njima otkrivamo riječ Pracrkve i njezinu vjeru. Po toj vjeri dolazimo do povijesne istine. Da bismo je doista našli, treba najprije susresti pisca, shvatiti njegove misli i namjere. Ne smijemo ga mimoići. Zbog toga se u nedjeljnom bogoslužju tijekom čitave liturgijske godine čita jedno evanđelje. Kršćani moraju upoznati pisca i njegove vlastitosti, prijateljski se s njime. Novozavjetni nas pisac uvodi u zajednicu prvih kršćana. Pod njegovim vodstvom upoznajemo muke, stradanja, padove i uskrsnuća, misli i korake Pracrkve. Na otajstven se način sjedinjujemo s onima koji su prvi shvatili i prihvatili Evanđelje. Ako nam sve to pođe za rukom, ako ne štedimo truda uma, srca i duha, čeka nas iznenađenje: susret s Isusom, onako dubok i potresan kao što su ga doživjeli prvi učenicima. Nećemo ga susresti u tijelu, gledati, slušati i opipavati, ali će susret srdaca u Duhu nadmašiti sva naša očekivanja.

Četiri evanđelja nisu Isusova fotografija ni mehanička reprodukcija njegova života. Veličina Isusova lika, dubina njegove tajne otkrivena je pod vjetrovom Duha Svetoga tek pošto je on nestao s vidika svojim učenicima. Otkriće je predano pisanoj riječi. U njoj su Božja i ljudska misao jedno. Riječ evanđelja sva je natopljena Duhom Svetim. On nije pao u nju kao meteor, nego je najprije prošao kroz vjeru Crkve. Prolazeći kroz prizmu te vjere evanđeoska istina nije ništa izgubila od svoje punine. Da li bismo možda ipak znali o Isusu više da imamo doslovan tekst njegovih govora, da znamo mnoge zaboravljene pojedinosti? Ne bismo znali više nego manje. Pogled bi nam se gubio na nevažnim okolnostima, na folkloru evanđelja, kao što to često biva u našoj molitvi. Umjesto toga uvodi nas Otac kroz Isusovo srce u središte svojih tajni. Pobrnuo se da o Isusovoj povijesti znamo dovoljno, više nego o bilo kojoj povijesti iz tog doba, ali ne previše. Ništa ne smije priječiti put u tajnu Božje ljubavi. Četiri evanđelja su povijesna djela u punom smislu riječi jer opisuju povijest koja se dogodila u tijelu i krvi, a zajedno s njome božansku i ljudsku misao koja je pokreće i poziv koji mijenja i vodi svijet.

Istina o Isusu Kristu nije ušla u evanđelje mehaničkom reprodukcijom sačuvanih uspomena, nego bujnim životnim procesom. Ovo zbivanje nije završeno time što je evanđeoska istina zapisana i obuhvaćena čvrstim, nepromjenjivim riječima. Na novi način sada tek počinje. Evanđelja su otvorena svjedočanstva. Njihova istina sadrži mnogo više nego što riječi izričito kažu. Višak svetopisamske istine otkrivat će Crkva do kraja svijeta i nikada ga ne će moći do kraja isrpsti. Pracrkva je zajedno s Duhom Svetim oblikovala Božju riječ. Crkva potonjih stoljeća ima zadaću pronijeti je kroz sva vremena i otkrivati njezino bogatstvo. Ona to čini *vjerno*, jer je svjesna da ništa ne smije oduzeti od pologa Božje riječi i ništa mu ne

smije dodati. Ne ponavlja ipak mehanički primljenu riječ, nego je *stvaralački* primjenjuje na nova razdoblja i njihove potrebe. Na taj način Božja riječ ostaje uvijek sebi identična a u isto vrijeme uvijek nova i svježa, sposobna oblikovati i osvijetliti život. Dok ga obasjava, ona sve više razvija svoje svjetlo, otkriva nove sadržaje i unosi ih u svijest Crkve.

U Božjem je svijetu svaki svršetak ujedno novi, veći početak. Bog se objavio utjelovljenjem svoga Sina, životom, smrću i uskrsnućem Isusa iz Nazareta. Utjelovljeni se Sin, međutim, vratio Ocu a na zemlji je započelo novo razdoblje utjelovljenja. Isus ulazi u pisanu riječ, u evanđelje. Ne zato da bi u njoj ostao sputan, nego zato da se proširi u beskraj. Naviještanjem Radosne vijesti ulazi on u ljudska srca, pritjelovljuje sebi ljude i narode, oblikuje ih prema svojoj slici. Postaje uvijek nanovo vidljiv, pojavljuje se u bezbroj života – »dok svi ne prispijemo do... čovjeka savršena, do mjere uzrasta punine Kristove« (v. Ev 4,13).

LITERATURA

- R. LATOURELLE, *L'accès a Jesus par les Evangiles*, Paris 1978
 ISTI, *Theologie de la revelation*, Montreal 1963
 H. SCHLIER, *Wort Gottes*, Würzburg 1962
 ISTI, »Biblische und dogmatische Theologie«, u: *Besinnung auf das Neue Testament*, Freiburg 1967
 ISTI, »Gotteswort und Menschenwort«, u: *Das Ende der Zeit*, Freiburg 1972
 ISTI, »Verkündigung und Sprache«, u: *Der Geist und die Kirche*, Freiburg 1980

DAS EVANGELIUM – GOTTES ODER MENSCHENWERK

Alfred Schneider

Zusammenfassung

Für die Apostel war es selbstverständlich, daß ihr Evangelium Wort Gottes ist. Der Apostel Paulus dankt Gott dafür, daß die Christen das Wort seiner Verkündigung "nicht als Menschenwort, sondern 'was es in Wahrheit ist als Gottes Wort angenommen haben" (vg. 1 Thess 2,13). Zugleich ist das Evangelium und mit ihm die ganze heilige Schrift Menschenwort. Die Bibelwissenschaft entdeckt immer mehr seine menschliche Echtheit. Gotteswort und Menschenwort zugleich! Das Miteinander von beiden schafft in den Texten unserer Evangelien eine sonderbare Spannung. Der Verfasser versucht diese Spannung zu überblicken, indem er die menschlichen Eigenschaften, wie auch die einmaligen, göttlichen Kennzeichen des Evangeliums

darlegt. Der Spannung kann man jedoch nur gerecht werden, wenn man die Entstehung der vier Evangelien in den Blick nimmt.

Unsere Evangelien wurden nicht unmittelbar nach Pfingsten niedergeschrieben, sondern erst mehrere Jahrzehnte danach. Was geschah in der Zwischenzeit? Das Jesusereignis war Gegenstand der Predigt, der Katechese, der liturgischen Meditation und Anbetung. Die Umriße der Gestalt Jesu Christi, der Wortlaut seiner Reden und die genaue Reihenfolge seiner Werke sind dabei in der Erinnerung der Zeugen unscharf geworden. Manche Einzelheiten dieses Ereignisses sind in Vergessenheit geraten. Dafür trat seine tiefe Wahrheit erst voll in Erscheinung. Die Urkirche als Ganze hat sie entdeckt. Im lebendigen Spiegel ihres Glaubens ist Jesus auch heute noch für uns erreichbar. Die Evangelien sind nicht mechanische Wiedergabe seines Lebensweges, sondern vor allem Zeugnisse des Glaubens der Urkirche. In diesem Glauben ist die geschichtliche Wahrheit, wie auch der göttliche Reichtum Jesu Christi für die Zukunft aufbewahrt.

Schrittweise entstanden also unsere Evangelien: 1. Jesu handelt, predigt, stirbt und erscheint als der Auferstandene vor den Augen auserwählter Zeugen, 2. Die Urkirche dringt mit ihrem Wort immer tiefer in sein Geheimnis ein (Formgeschichte), 3. Die Evangelisten fassen schriftlich das Ergebnis dieses Weges, zusammen mit ihren eigenen Gedanken, in den Wortlaut der vier Evangelien ein (Redaktionsgeschichte). Unser Zugang zu Jesus Christus geht in umgekehrter Richtung. Mit den geschriebenen Evangelien in der Hand sind wir eingeladen unter Führung des Evangelisten, der lebendigen Gemeinschaft der ersten Christen mystisch beizutreten.

Wenn es uns gelingt ihre Fragen, Sorgen, Mühen und Freuden nachzuvollziehen, erwartet unser eine erschütternde Begegnung mit dem Auferstandenen, eine Begegnung nicht im Fleisch, sondern in der Kraft seines Geistes. Es gibt immer wieder Leute, die das Wagnis dieser Begegnung auf sich nehmen. Auf diesem Wege nimmt die offenbarte Wahrheit im Bewußtsein der Kirche immer mehr zu, obwohl sie im Kern von Anfang an voll gegeben ist. Das ist möglich, weil die Evangelien offene Zeugnisse sind. Sie enthalten mehr als das Wort auszusprechen vermag. Von diesem Überschuß der Wahrheit lebt die Kirche aller Zeiten und kann ihn nie voll ausschöpfen.